

Aanvullend advies onderzoek natuurwaarden ten behoeve van de aanleg parkeerterrein en Orangerie op landgoed Mattemburgh te Woensdrecht

Opdrachtgever: Brabants Landschap
Rapporteurs : M. de Haan Zaalberg en W. de Haan
rapport nr : 15.11.01 versie 1.0
datum : november 2015

1. Voorgeschiedenis

In mei 2012 heeft ecologisch adviesbureau de Brabantse Wal in verband met de gewenste aanleg van een parkeerplaats ten zuidwesten van de werkschuur westelijk van de Orangerie Mattemburgh onderzoek gedaan naar de natuurwaarden van de beoogde locatie. Het onderzoek was gebaseerd op een projectie van het parkeerterrein binnen de oorspronkelijke padenstructuur van het landgoed. Het zuidelijke pad is overigens geheel overgroeid en in het veld niet meer te herkennen.

In het onderzoek is geconcludeerd dat er binnen het onderzochte gebied verschillende op grond van de Flora- en faunawet beschermde soorten voor komen. Voor een deel betreft het meer algemene soorten waarvoor (naast de algemene zorgplicht) een vrijstellingsregeling van kracht is. Er komen in het gebied echter ook enkele zwaarder beschermde soorten als Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Boommarter en Eekhoorn voor.

Voor de meer algemene soorten is het zoveel mogelijk handhaven van de bomen en het zorgvuldig opruimen van op het terrein aanwezige hopen materialen

voldoende om aan die algemene zorgplicht op grond van de Flora- en faunawet te voldoen. Verder is aanbevolen de werkzaamheden buiten het broedseizoen en het voortplantingsseizoen van kleine grondgebonden zoogdieren (begin maart tot medio augustus) uit te voeren.

Ter bescherming van de zwaarder beschermde soorten en hun habitats is geadviseerd op basis van een op te stellen inrichtingsplan te bezien welke bomen vanwege de indeling van het gebied of de slechte kwaliteit niet te combineren zijn met de parkeerfunctie. Verder is voorgesteld nader onderzoek te doen naar het mogelijk voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen, eekhoorns, boommarters of jaarrond bewoonde nesten en zo nodig een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet aan te vragen.

De provincie Noord-Brabant heeft het (op bovenstaande tekening ovale) gedeelte tussen de paden bij de herziening van de Verordening Ruimte in 2014 uit de ecologische hoofdstructuur gehaald.

2. Gewijzigde plannen

Sinds 2014 is er gewerkt aan een 'Versterkingsplan Mattemburgh' waarin met het oog op de toekomst en respect voor de rijke geschiedenis ontwikkelingslijnen worden beschreven. Het eind-concept van het plan is in het voorjaar van 2015 verschenen.

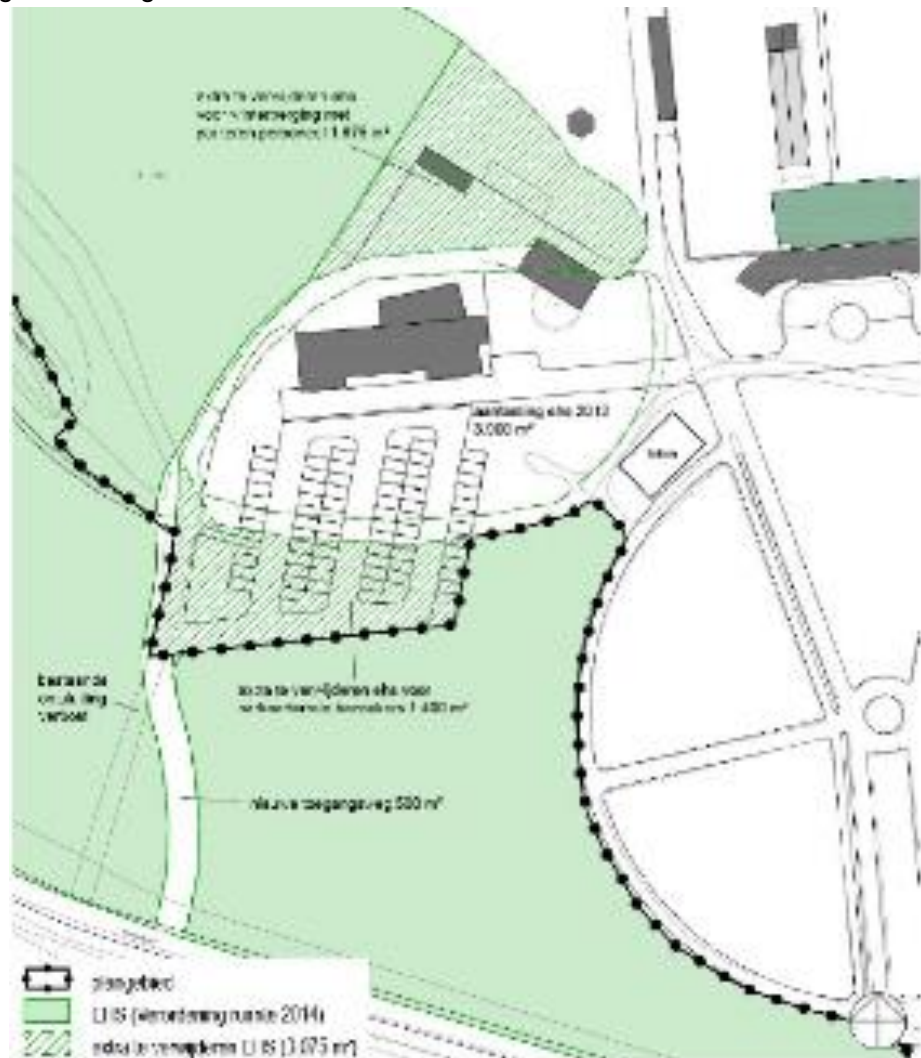
In het plan wordt gesteld dat voor de ontwikkeling en versterking van Mattemburgh niet alleen algemene herstelmaatregelen en passend beheer van het terrein moet worden uitgevoerd, maar dat vooral het voor het voetlicht brengen en faciliteren van de horticulturele aspecten als 'unique sellingpoint' van de buitenplaats van belang is.

Voor de beleefbaarheid, de gewenste continuïteit van de winterberging, de risico's en de kwetsbaarheid van de collectie is het ongewenst dat de kuuipplantencollectie momenteel niet jaarrond op Mattemburgh aanwezig is.

De wens is daarom naar voren gekomen een nieuwe orangerie te bouwen.

Het is de bedoeling om met de nieuw te bouwen winterstalling een zichtbare relatie tussen de oude en de nieuwe orangerie tot stand te brengen. Door de collectie een prominente rol te geven bij de nieuwe parkeerplek op het landgoed is enerzijds een goede bezonning van de kas gerealiseerd, en wordt anderzijds de bezoeker direct bij aankomst op het landgoed in contact gebracht met de omvang en bijzondere kwaliteit van de collectie. De bezoeker verkrijgt inzicht in de kunst van het overwinteren, hetgeen zowel in de winter als ook in de zomer zichtbaar gemaakt kan worden.

In de voorgestelde opzet komt de kas op een plaats waar in eerdere instantie de nieuwe parkeerplaats was gedacht. Die schuift daardoor in zuidelijke richting op. Omdat het huidige pad naar de Beukendreef te smal is om 2 auto's elkaar te laten passeren is de ontsluiting in oostelijke richting verschoven. De ruimte tussen de nieuwe kas en de bestaande open loods wordt gebruikt als werkruimte en parkeerplaats voor personeel. Deze drie elementen zijn nieuw ten opzichte van het onderzoek in 2012, zodat een aanvullend onderzoek heeft plaats gevonden

3. Aanvullend onderzoek

Voor het aanvullend advies is het terrein op 29 oktober bezocht bij zonnig weer en een temperatuur van circa 12°C. Er is sprake van een quick-scan onderzoek waarbij de locatie maar een keer is bezocht. Dit onderzoek is naar zijn aard niet volledig en geeft vooral inzicht in de ecologische waarden en potenties van de onderzoekslocatie en niet zozeer in het voorkomen van beschermde soorten. De volgende soorten zijn aangetroffen:

Soortgroepen / locaties	Hoek ten noorden van open kapschuur	Kas en (zuidelijke uitbreiding van) parkeerterrein	Nieuwe ontsluiting vanaf Beukendreef
Vaatplanten	Zomereik, Paarse dovenetel, Hollandse linde, Fijnspar, Grote brandnetel, Straatgras, Pontische rododendron, Gewone paardenbloem, Gewone braam, Hulst, Grote weegbree, Hondsdraf, Gewone vlier, Dauwbraam, Kruipe boterbloem, Klimop, Brede stekelvaren, Amerikaanse vogelkers, Bonte gele dovenetel, Viburnum(sp), Schijnaardbei, Kruipe zenegroen, Coniferen (sp), Kantige basterdwederik, Harig knopkruid, Ridderzuring, Rood zwenkgras, Eikvaren, Gewone klit, Kleefkruid, Fluitenkruid, Moederkruid, Zevenblad, Klein springzaad, Perzikkruid, Kleine veldkers, Zwarte nachtschade, Knopig helmkruid, Gewone melkdistel, Gewone smeerwortel, Vrouwenmantel (sp)	Bosveldkers, Trosvlier, Speerdistel, Gewone braam, Drienerfmuur, Beuk, Pontische rododendron, Gewone esdoorn, Grote stekelvaren, Gele bonte dovenetel (massaal) Clethra (sp, exoot)	Grote brandnetel, Dauwbraam, Beuk, Grove den, Amerikaanse eik, Bree stekelvaren, Ruwe berk, Zomereik, Wilde lijsterbes, Amerikaanse vogelkers
Zoogdieren	Eekhoorn (afgevreten kegel)	Mol, Muis (sp, hol), veegsporen van Ree	Geen waarnemingen
Vogels	Roodborst, Merel, Goudhaan, Vink, Sperwer, Grote bonte specht, Pimpelmees, Boomklever, Boomkruiper, Winterkoning	(zelfde soorten als bij hoek ten noorden van de open kapschuur)	(zelfde soorten als bij hoek ten noorden van de open kapschuur)
Amfibieën en reptielen	Geen waarnemingen	Geen waarnemingen	
Paddenstoelen / zwammen	Gewone hertenzwam, Nevelzwam, Papilmycena, Trechterzwam (sp), Roodbruine schijnridderzwam, Geweizwam, Gele korstzwam, Paarse knoopzwam(sp), Gewoon elfenbankje,	Sombere honingzwam, Mosklokje (sp), Draadsteelmycena, diverse Ascomyceten	Oorzwammetje (sp), Melkzwam (sp), Grijsz busjeszwam, Paarse dennezwam, Geelwitte russula, Botercollybia, Langsteelfranjehood, Plooiwaaier, Plooiwaaier
Overige soorten	Paraplutjesmos, diverse bladmossen		Pissebed (sp), spin (sp), diverse korst- en bladmossen

4. Algemene conclusies voor de verschillende deelgebieden

Hoek ten noorden van de open kapschuur:

Het gebied heeft een belangrijke functie als decor van Engelse landschapstuin en verschilt voor wat betreft de natuurwaarden niet wezenlijk van andere randzones rond de landschapstuin die wél onderdeel uitmaken van de EHS.

Het is de bedoeling om de vegetatie hier in stand te houden. Voor het realiseren van de plannen is het uit de EHS halen van dit gedeelte dan ook niet noodzakelijk.

Kas en (zuidelijke uitbreiding van) parkeerterrein:

Het gebied is voor delen begroeid met de exotische Clethra, maar bevat ook veel oudere bomen die actueel of potentieel leefgebied zijn voor onder meer de zwaar(der) beschermde soorten Vleermuizen, Zwarte specht, Eekhoorn en Boommarter maar ook Middelste bonte specht en Holenduif. Een quick-scan is niet het geschikte middel om te beschermen bomen te lokaliseren. Een specifiek vleermuisonderzoek zoals aanbevolen in het advies van mei 2012 ligt dan ook voor de hand.

Vervolgens zou bij de detaillering van het parkeerterrein waar mogelijk rekening gehouden moeten worden met een voldoende grote ruimte rond die te beschermen bomen. Bomen op een parkeerterrein kunnen immers zwaar te leiden hebben van verdichting door wieldruk waardoor zwamvlokken waarmee de bomen in symbiose leven afsterven, onvoldoende beschikbaarheid van water en zuurstof door gesloten verhardingen en beschadigingen door het verkeer. Als vuistregel kan er van worden uitgegaan dat de vrije boomspiegel rond te beschermen bomen circa 0,5 meter groter moet zijn dan de uiteindelijke diameter van de wortelvoet.

Nieuwe pad:

Het betreft een relatief open gebied met veel Brede stekelvaren en dood hout; de opgaande beplanting bestaat voor een belangrijk deel uit Ruwe berk. In de laanbeplanting langs de Beukendreef ontbreken enkele beuken. Ten opzichte van de oude situatie is er meer uitzicht voor vertrekkende auto's en wordt het wortelstelsel van die bomen ook minder belast. Per saldo hoeven er wellicht ook minder bomen te worden gekapt omdat dicht langs het bestaande pad bomen staan die bij verbreding gekapt zouden moeten worden.

5. Toetsing aan het beleid

Flora- en faunawet.

De conclusies die in de rapportage van mei 2012 zijn getrokken met betrekking tot de toetsing aan de Flora- en faunawet, en onder punt 1 van deze notitie in het kort zijn verwoord, blijven bij een toetsing van het grotere gebied onverkort van kracht.

Natuurbeschermingswet 1998

Mattemburgh is gelegen binnen het Natura 2000-gebied Brabantse Wal. Een ontwerp-beheerplan voor dit gebied ligt tot 24 november 2015 ter inzage. Aan dit beheerplan worden de volgende kaarten / passages ontleend:

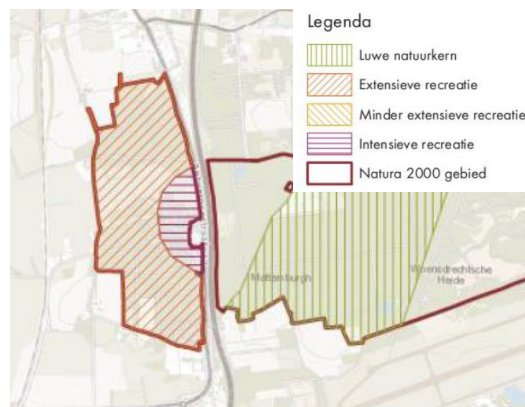
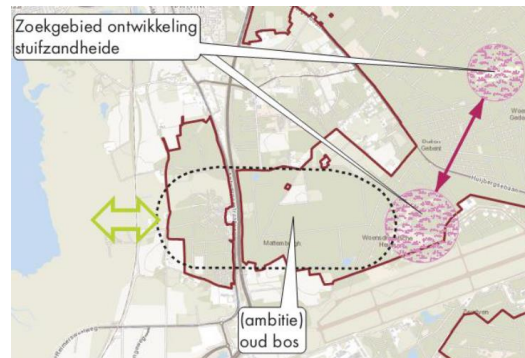
Het bosgebied van Mattemburgh heeft als beheerambitie 'oud bos'. Binnen kernen oud bos wordt gestreefd naar soortenrijk bos met loofbomen en gevarieerde leeftijdsopbouw met volgroeide bomen (> 40 jaar; bij voorkeur > 100 jaar); => ondergrens 60 jaar voor boskernen. De bosstructuur is soortenrijk met loofbomen en gevarieerde leeftijdsopbouw met volgroeide bomen.

Het aandeel inheemse soorten is > 20% (N.B. zwarte specht heeft voorkeur voor oud loofbos). De ontsluiting is beperkt (geen hoge recreatiedruk in broedseizoen); verstoringzone 100 tot 300 m.

Een schil rond de zone met het landhuis en tuinen is bestemd voor intensieve recreatie.

De zone met extensieve tot intensieve recreatie bestaat uit de gebieden waar vaak nu al, al dan niet lokaal, intensief wordt gerecreëerd met grotere aantallen bezoekers. Deze gebieden sluiten aan op de recreatiepoorten en kleinere onthaalpoorten zoals aangegeven in de Recreatieve zoneringsvisie met voorzieningen zoals horecagelegenheden, parkeerplaatsen, informatievoorzieningen en andere ondersteunende recreatieve voorzieningen.

De meeste bekende broedvogelterritoria in Mattemburgh komen voor in het bosreservaat oostelijk van de Rijksweg. Noordelijk van het dal van de Blaffert is in de periode 1988-2008 een of meermalen een broedterritorium van een zwarte specht vastgesteld.

Op basis van bovenstaande citaten kan worden geconcludeerd dat de gewenste ontwikkeling voor Mattemburgh past binnen de recreatie-zonering voor de Brabantse Wal en dat er op basis van de bekende gegevens geen broedterritoria van in het kader van de Vogelrichtlijn aangewezen vogelsoorten worden verstoord.

De ambitie 'Oud bos' maakt het wel noodzakelijk dat bij de nadere detaillering van het parkeerterrein een maximale inspanning wordt geleverd om zo veel mogelijk oude bomen te sparen.

6. Conclusies en advies

Om de exploitatie van het landgoed Mattemburgh ook voor de langere termijn mogelijk te maken is een verdere ontwikkeling die past bij de bijzondere waarden noodzakelijk.

Er zijn plannen ontwikkeld om aansluitend aan de bestaande bebouwingsstructuur een kas voor de kuipplanten van de Franse tuin van Mattemburgh, en een parkeerterrein voor bezoekers van het landhuis te realiseren. Bij de situering van de onderdelen is gestreefd naar een zo beperkt mogelijke aantasting van het bestaande bosgebied rond het landhuis.

In het Natura 2000-beheerplan voor de Brabantse wal is rond Mattemburgh een zone voor intensieve recreatie voorzien. De gewenste ontwikkelingen passen binnen het vastgestelde beleid en beheer voor de intensieve recreatieve zone rond het landgoed Mattemburgh. Ter plaatse komen volgens het beheerplan ook geen broedterritoria van in het kader van de Vogelrichtlijn aangewezen vogelsoorten voor.

Het beheerplan kent ter plaatse ook een zone met ambitie 'oud bos'. Oud bos is van groot belang omdat het huisvesting en voedsel geeft aan een groot aantal diersoorten zoals rust- en verblijfplaatsen voor vogels, vleermuizen, eekhoorns en marterachtigen en voedselbronnen voor vogels, insecten en schimmelsoorten. Dit betekent dat bij het inpassen van nieuwe functies zeer terughoudend moet worden omgegaan met het kappen van oude bomen en dat bij de exacte uitwerking van de parkeerplaats oude bomen die geen gevaar opleveren voor bezoekers of verkeer gespaard zouden moeten blijven. Bij een bestemmingsplanwijziging die realisatie van de kas en het parkeerterrein mogelijk maakt dient dit voldoende gewaarborgd te worden.

Dit kan door in de fase van de aanvraag van een omgevingsvergunning nader onderzoek te doen naar boom-bewonende soorten en bij de nadere detaillering van het parkeerterrein rekening te houden met de uitkomsten van dat onderzoek. Zo nodig zal een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd en zullen compenserende maatregelen moeten worden getroffen.

In het kader van de algemene zorgplicht en het beschermen van meer algemene beschermde soorten zullen de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd met in acht name van de zorgvuldigheidseisen zoals die zijn opgenomen in de Gedragscode zorgvuldig bosbeheer.

Adres: Lobenpolder 7 4617 MP Bergen op Zoom
Tel .0164-243680 / 06-38781484 KvK nr. 20117803
bankrekening nr. NL78 RABO 03953.23.606 t.n.v. W. de Haan en M. Zaalberg BTW-nr. NL8139.77.976.B01
e -mail: info@brabantsewal.eu
website :www.brabantsewal.eu